

Libelle's
online
**MOESTUIN
GIDS**
- DEEL 2 -

Deel 2

VOORZAAIEN, PLANTEN EN ZAAIEN IN VOLLE GROND

Grond klaar, moestuinplan klaar, zaden verzameld? Perfect, dan is het nu zaai- en planttijd! En dat is voor veel moestuiniers misschien wel de spannendste periode. Want een plant opkweken vanuit een zaadje heeft iets fascinerends. De start van het zaaien betekent nieuwe kansen, andere mogelijkheden en vooral lekkere vooruitzichten! Maar wanneer is die start nu eigenlijk? Moeilijk te zeggen, want een doorwinterde moestuinier heeft het hele jaar rond wel wat te zaaien. Met ons Belgisch weertje kun je bijvoorbeeld een hele winter lang prei, wortelen en kolen in je tuin houden. Maar laten we toch maar die eerste lentekriebels als richtpunt nemen: maart-april dus. Vanaf dan kun je volop beginnen voorzaaien, zaaien en planten. En in dit deel leer je daar alles over!

VOORZAAIEN: GEEF JE GROENTEN DE BESTE START

Wat is voorzaaien?	3
6 redenen om zelf te zaaien	3
Dit heb je nodig.....	3

VOORZAAIEN: ZO DOE JE HET STAP VOOR STAP

STAP 1: Ontkiemen

Zo doe je het	4
Andere leuke en duurzame voorzaai-technieken	4
Even geduld: er is ook zoiets als 'kiemtijd'	4

STAP 2: Verspenen of verplanten

Zo verplant je je zaailingen	5
SOS voorzaai-missers.....	5
Dit zijn de meest voorkomende problemen.....	5

STAP 3: Afharden

Afharden: zo doe je het	6
-------------------------------	---

PLANTEN IN VOLLE GROND

Uitplanten in volle grond, zo begin je eraan.....	6
---	---

ZAAIEN IN VOLLE GROND

Zaaien in volle grond: zo doe je het	7
Te dicht gezaaid?	7
Nog enkele nuttige tips	7

VOORZAAIEN: ZO GEEF JE JE GROENTEN DE BESTE START

Er zijn groenten die je vroeg op het jaar meteen in volle grond kunt zaaien, zoals spinazie, erwten en sla. Maar andere groenten, vooral de zuiderse, zaai je beter voor in huis.

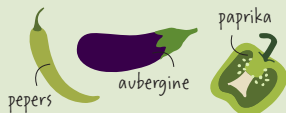
EERST DIT

Wat is voorzaaien?

Voorzaaien wil zeggen dat je de zaden, ruim voor ze in volle grond mogen, binnenshuis of in de serre al gaat opkweken. Je doet dit bij groenten die **veel warmte en/of een lange kiemperiode** nodig hebben. Voorzaaien vraagt best wat tijd en ruimte, maar je krijgt er natuurlijk veel voor in de plaats en er zijn nog tal van andere voordelen!

Deze groenten zaai je beter voor:

tussen 15/2 en 15/3

tussen 15/3 en 15/4

tussen 15/4 en 15/5

6 redenen om zelf te zaaien:

- 1 goedkoper dan planten kopen
- 2 duurzamer, want je bespaart op transport en verpakking
- 3 je kunt vroeger starten met moestuinieren en dus ook vroeger oogsten
- 4 veel meer keuze in zaad dan in plantjes
- 5 de plantjes die je hebt voorgezaaid, kun je groot genoeg opkweken. Een goede verdediging tegen slakken en vogels!
- 6 altijd reserve en een back-up voor als er wat misgaat (of je kunt uitdelen!)

Geef ze warmte en tijd

Zaailingen zijn als baby'tjes, die heel veel aandacht vragen. Ze hebben **plaats, warmte en dagelijkse zorg** nodig om sterke plantjes te kunnen worden.

Dit heb je nodig:

- zaad (liefst biologisch) • stift • naamlabels • potlood • zaaigrond • zaaibakjes of zaaitrays • plantenspuit of gietertje met fijne kop • keukenvork • koepeltje of iets doorzichtig om je zaisels mee af te dekken

Potje patat

Wist je dat je aardappelen perfect in een pot van 10 liter kunt kweken? Laat je pootaardappelen eerst spruiten op een koele, lichte plek. Vul dan de pot met 5 à 10 cm (bio)potgrond en leg hierop een voorgekiemde aardappel, met de scheutjes naar boven.

Bedek met een laag potgrond van +/- 10 cm. Zodra het groen boven de aarde uitkomt, voeg je weer wat grond toe. Dit heet 'aanaarden'. Herhaal tot je bijna bij de rand bent. Vergeet zeker niet om water te geven. Is de plant uitgebloeid, dan is het oogsttijd!

VOORZAAIEN: ZO DOE JE HET STAP VOOR STAP

Eerst laat je de zaden **ontkiemen**. Dat kan op verschillende manieren. Het makkelijkste is om aparte potjes of trays (al dan niet met vakjes) te vullen met zaaien stekgrond. Extra voordeel bij trays: je hebt maar weinig zaagruimte nodig in vergelijking met aparte potjes, dat scheelt in je portemonnee.

Zo doe je het:

1 Maak de zaagruimte op voorhand al **vochtig**. Hoe diep moeten de zaadjes? De algemene regel is: **2x zo diep** als de grootte van het zaadje. Fijne zaden hoeft je dus vaak niet in te graven, maar kun je er gewoon losjes bovenop zaaien, en aanduwen. Vind je het lastig om te zien waar je al hebt gezaaid? Meng het zaad dan met wat wit, fijn zand. Volg sowieso altijd de **instructies** op de zaadverpakking.

2 **Benevel** na het zaaien de grond met een plantenspuit en zet het voor een raam in een warme kamer. In deze fase is warmte belangrijker dan veel licht.

3 Zet over de zaadbakjes en trays

een **doorzichtige koepel**, deksel of afdekfolie om een warm en vochtig microklimaatje te creëren.

4 Plaats meteen na het zaaien ook **naamlabels** want je vergeet al snel wat je waar hebt gezaaid.

Andere leuke en duurzame voorzaai-technieken

Naast de klassieke methode zijn er nog tal van andere zaaimethoden. Je kunt werkelijk met van alles experimenteren!

• Zo zijn **wc-rolletjes** met zaagruimte ideaal voor grote zaden, zoals die van erwten en reukerwten. Ze vormen lange wortels en de rolletjes kunnen nadien meteen geplant worden.

• Zaden die moeilijk kiemen, kun je laten ontkiemen volgens de **DENO-methode**. Hierbij leg je zaden in een dubbelgevouwen vochtige koffiefilter, die je vervolgens in een zipzakje steekt tot ze zijn ontkiemd.

Zaai nooit rechtstreeks uit het pakje, maar schud wat zaad in je handpalm, en zaai met duim en wijsvinger, zoals je zout op het eten strooit.

• Je kunt ook zaailinten maken van keukenpapier. Je legt de zaden op de juiste afstand naast elkaar op een velletje **keukenpapier**. Daarna leg je er een vochtig vel keukenpapier bovenop. Na het kiemen, plant je het zelfgemaakte zaailint of zaaimatje zo uit in de tuin.

• Nog een andere duurzame manier is in enkele vouwen van **oud krantenpapier** zaai-potjes maken. Ook die stop je met papier en al in de grond.

• Je kunt ook voor heel weinig geld een **blokkjespers** aanschaffen. Zo maak je in geen tijd aparte blokjes aarde. Je hebt geen potje nodig! En opnieuw: je plant het blokje direct over.

Even geduld: er is ook zoiets als 'kiemtijd'

Heb je gezaaid en zit je vol ongeduld op het eerste groene kopje dat bovenkomt te wachten?

Weet dan dat **elke groente zijn eigen kiemduur** heeft. Zo kiemt tuinkers al na enkele dagen terwijl aubergine er makkelijk drie weken over doet.

Nadat de scheutjes uit hun zaden zijn gekomen, richten ze zich met hun stengeltje met **kleine kiemblaadjes** naar de zon toe. Nu is het een kwestie van goed vochtig en warm te houden, én ze veel licht te geven. Spannend!

STAP 2

Verspenen of verplanten

Wanneer het plantje zo'n **5 cm hoog** is en je naast de kiemblaadjes ook al twee echte blaadjes ziet, is het tijd voor een grotere pot met andere potaarde. Dat heet verplanten of verspenen. Waarom is dat nodig? Je miniplantje heeft **meer voeding nodig** dan de armere zaaigrond waarin het nu staat. En het heeft natuurlijk ook **meer plaats** nodig om goed te kunnen groeien!

Zo verplant je je zaailingen

1 Vul individuele potjes van 9 cm diameter met **turfvrije of biologische potgrond** voor groenten en begiet de potgrond.

2 Maak een **gaatje** van 3 tot 5 cm diep met een potlood.

3 Lift de zaailingen met een keukenvork uit de tray of zaaibak. Neem ze bij de blaadjes vast en zet ze in de grond.

4 Duw goed aan en **benevel**.

5 Houd ze op een plek met **veel licht**, zoals een serre, tot je ze kunt uitplanten in de tuin. Opgelet: koukleumen als paprika's en pepers hebben nog altijd 20 °C nodig.

Zaadjes gaan langer mee als je ze goed bewaart. Bewaar ze daarom op een koele, donkere en droge plek.

SOS voorzaai-missers!

Hebben enkele zaailingen hun kopje laten hangen of zelfs nooit naar boven gestoken? Het overkomt de beste moestuiniers...

Dit zijn de meest voorkomende problemen:

• **De zaden kiemen niet.** Check of je wel de juiste temperatuur hebt gehaald: tomaten, paprika's, pepers en aubergines hebben echt wel 20 °C nodig om te kiemen. Was het zaad niet over datum?

• **De scheuten vallen om** en hun steeltje is bruin en slap: kiemschimmels vormen de oorzaak van deze 'omvalziekte'. Het is te koud of de grond was

te nat. Gooi alles weg, ook de zaaigrond, ontsmet je bak en herbegin.

• **De scheuten rotten:** je hebt wellicht te diep of (in een bak) te dicht gezaaid, waardoor kiemschimmels hebben toegeslagen. Herbegin.

• **De plantjes zijn hoog en iel** opgeschoten: ze hebben te weinig licht en te veel warmte gekregen, vaak door te lang op de vensterbank te staan. Herbegin.

• **De zaailingen worden geel:** je hebt te lang gewacht om ze te verplanten; ze missen voeding en mineralen. Verplant ze naar gewone potgrond, kijk hoe de planten evolueren en zaai alvast een tweede reeks, als reserve.

Doe de kiemtest!

Hoe controleer je of zaad (nog) kiemkrachtig is? Bijvoorbeeld als de houdbaarheidsdatum op het pakje (nipt) overschreden is? Of bij zelfge oogst zaad?

Dat doe je zo:

Leg twee lagen of een vel dubbelgevouwen, vochtig keuken-

papier in een plastic bakje met de zaadjes erop.

• Schrijf op een papier de naam van de soort, hoeveel zaadjes je laat ontkiemen en de datum. Leg dat blad naast het bakje.

• Dek de zaadjes toe met nog een vochtig laagje keukenpapier en zet op de

vensterbank.

• Hou rekening met de verschillende kiemtijden per groente. Sommige kiemen na een week, bij andere duurt het twee tot drie weken.

• Als er zaadjes ontkiemen, zijn ze nog bruikbaar. De zaadjes die niet kiemen, gooi je weg.

STAP 3

Afharden

Wanneer de groenten bijna naar buiten mogen, is het tijd om ze af te harden. Afharden wil zeggen dat je de zaailingen **geleidelijk laat wennen aan de buitenlucht**, vooraleer je ze permanent buiten zet. Als je de plantjes van de ene dag op de andere buiten zou zetten, bestaat de kans dat ze een koudeschok krijgen of verbranden van de zon. Ze stoppen dan met groeien en kunnen snel doodgaan.

Vooral **tomaten, paprika's, pepers, boontjes, komkommers en courgettes** zijn erg **gevoelig aan kou**: zodra de temperatuur onder de 5 graden zakt, zijn ze al verloren. Deze plantjes zet je dus het best pas buiten in de **tweede helft van mei**.

Afharden: zo doe je het

Je planten afharden, is helemaal niet zo moeilijk. Kies een **zachte dag**, zonder regen en wind, en zet je miniplantjes **een paar uurtjes per dag buiten**. Let er wel op dat ze niet in de volle zon staan. Als je dat **een week lang iedere dag** doet, zijn je plantjes helemaal klaar om naar buiten te gaan. **Tip**: hoewel het al vroeg

kan kriebelen, zaai je beter niet voor de aan te raden datum. Als je planten te lang binnen moeten staan, worden het slappe kasplantjes en overleven ze de 'moestuinjungle' niet. Dan heeft afharden nog maar weinig zin. We willen stevige, sterke planten, toch?

Ook gekochte planten kun je maar beter afharden. Ze moeten afkicken van hun luxelevens in het tuincentrum of bij de kweker.

PLANTEN IN VOLLE GROND

Als alles goed is verlopen, heb je nu sterke plantjes alsof je ze in de winkel had gekocht. Tijd dus om ze naar hun definitieve plekje te brengen: buiten in de moestuin!

Weet je wanneer de laatste nachtvorst wordt verwacht, dan weet je ook dat je vanaf dan alles in volle grond mag planten en zaaien. In de volksmond zegt men dat je na **IJsheiligen**, vanaf 15 mei, alles buiten mag planten en zaaien. Al kan dat heel erg verschillen van regio, en van jaar tot jaar. Hou je weerapp zeker in de gaten!

De beste **plantdag** is een lichtbewolkte dag of aan het einde van een zonnige middag, wanneer de grond in je moestuin niet meer te nat is.

Uitplanten in volle grond, zo begin je eraan

- 1 Geef zaailingen **ruim water** op de ochtend dat je plant.
- 2 Graaf **plantgaten** minstens zo diep en breed als de pot waarin de zaailing staat. Hoe ver je ze uit elkaar zet, hangt van de volwassen soort af. Die info vind je op de zaadverpakking of op het plantenlabel.
- 3 Haal de plantjes voorzichtig **uit de pot**, niet aan de steel maar alleen bij de kluit.

4 Zet het plantje in het **plantgat** en druk de grond goed aan om lucht tussen de wortels te verwijderen.

5 Ook al voorspellen ze regen, geef de zaailing veel maar **voorzichtig water** met de tuinslang op de fijnste stand, of een gieter met fijne sproeikop ('broes'). Strooi daarna rondom de plant nog wat **mulch** zoals compost, om het vocht minder snel te laten verdampen en onkruid tegen te gaan. Pas op: doe dit niet rechtstreeks aan de voet van de plant, om rot of andere problemen te vermijden.

ZAAIEN IN VOLLE GROND

De nachtvorst is geweken, de lucht en bodem zijn opgewarmd? Perfect! Naast de vroege-vogels-groenten, kun je nu alles rechtstreeks in de volle grond zaaien.

Zaaien in volle grond doe je zo:

- 1 Trek **geultjes** met je vinger of een stok. In rijtjes zaaien zorgt ervoor dat je onkruid van zaailingen kunt onderscheiden.
- 2 Zaai de zaadjes op de **aanbevolen plantafstanden** op de zaadverpakking. Dikker zaaien hoeft niet!
- 3 Een algemene regel voor de diepte van het zaaien: zaai zaden **niet dieper** dan ongeveer 1,5 tot

2 keer hun eigen dikte/grootte. Maar kijk altijd op de verpakking.

- 4 **Label** wat je hebt gezaaid.
- 5 Geef voorzichtig **water** met een gieter met fijne sproeikop.
- 6 Dek voor de zekerheid je bezaaide grond nog af met een **vliesdoek** of vogelnet. Zo vermijd je dat duiven, katten of andere tuinbewoners met je zaadjes aan de haal gaan.

Te dicht gezaaid?

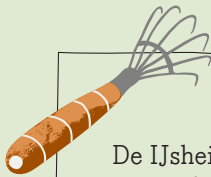
Merk je bij het opkomen van je zaailingen dat je te dicht hebt gezaaid? **Dun dan uit** in de rij, zodat je zaailingen genoeg licht en ruimte krijgen! Knip de stengel met een schaar weg of trek de overtollige zaailingen

voorzichtig uit. Duw de grond opnieuw aan en geef water, zeker als het droog of winderig weer is.

Groenten die je in volle grond mag zaaien: radijs, snijbiet, rapen, bietjes, spinazie, vren, wortelen, doperwtten, sla, postelein, bonen, maïs, pastinaak...

Nog enkele nuttige tips

- Heel dunne, kleine zaden kiezen eerst **zandgrond**. Bedek ze eventueel met zand of vermiculiet in plaats van aarde. Zo hou je ook beter schimmels tegen.
- Zaden ontkiemen niet of gaan rotten in te drassige grond. Wacht tot de grond meer **opgedroogd** is.
- Soms wordt er **radijzenaad** bovenop zaden van trage kiemers zoals wortelen of peterselie gezaaid. Omdat je het loof van de radijsjes snel ziet, is ook je rij sneller zichtbaar. De radijsjes oogst je al na 30 dagen dus ze belemmeren de groei van de andere groenten niet. Handig!

Vanwaar IJsheiligen?

De IJsheiligen zijn een oude volkswijsheid die verwijst naar de periode van **11 tot en met 14 mei**, de dagen met de laatste kans op nachtvorst. En die kan schade aanrichten bij gewassen of planten die al in bloei staan. In de vroege middeleeuwen bestonden er nog geen weerkaarten zoals wij ze nu kennen, dus baseerden boeren zich op de veranderingen in de lucht en de natuur om het weer te voorspellen. Zo is het begrip 'IJsheiligen' ontstaan. Het wordt nu nog steeds gebruikt voor de overgangperiode naar meer zomers weer.

Tomaten zijn specialekes

Tomaten plant je dieper dan dat ze in hun pot zitten. Stop de hele steel onder de potgrond, tot net onder de twee onderste bladeren. De haartjes op het steeltje worden dan extra worteltjes!

Gezaaid en geplant? Dan is het nu groei- en bloeitijd! En om dat in de beste omstandigheden te kunnen, vertellen we je in module 3 alles over het verzorgen van je groenten.

De moestuin,
mijn
favoriete
groentewinkel

Libelle